

Tapaturmat ja väkivallan uhka

Tuula Putus
Turun yliopisto

Hoitoalan työtapaturmat

- ▶ Sosiaali- ja terveysalan työssä sattuu Suomessa keskimääräistä vähemmän työtapaturmia.
- ▶ Tapaturmien määrä on kuitenkin ollut pienessä kasvussa vuodesta 2007 alkaen. (Laine & Kokkinen 2013.)
- ▶ Sairaanhoidajat jäivät Ruotsissa 2000-luvun alussa selkätapaturman vuoksi useammin sairauslomalle kuin kymmenen vuotta aiemmin.
- ▶ Hoitajat olivat vuosina 2002-2003 tehdyssä seurantatutkimuksessa vanhempia ja heillä oli pitkä työkokemus nykyisiin työtehtäviinsä, mutta heitä ei ollut erityisesti ohjeistettu tehtävien hoitoon.
- ▶ He olivat myös stressaantuneempia ja arvioivat kuormittumisensa rated physical extension (RPE) -asteikkolla korkeammaksi kuin vuosina 1992-1993.
- ▶ Hoitajan ikä ei ollut yhteydessä sairauslomalle jäämiseen eikä sairausloman pituuteen. (Enkvist 2008.)

Tapaturmat jatkoa

- ▶ Tapaturmien syyt erilaisia eri ammattiryhmissä ja tehtävissä.
- ▶ Kun sairaanhoitajilla aiheuttajina ovat pääsääntöisesti huono työasento ja työkuormat, niin **välillisesti hoitotyöhön osallistuvilla** työkuorman lisäksi syinä olivat liukastumiset ja kaatumiset. (Ngan ym. 2010.)
- ▶ Ruotsissa kymmenen vuoden välein tehty tutkimus (Engkvist 2008) osoitti, että selkätapaturmien luonne ei muuttunut ja että ne liittyivät useimmin normaaleihin potilassiirtoihin, joissa käytettiin asianmukaisia apuvälineitä mutta joissa noin puolessa potilaalla oli siirtämistä vaikeuttavia fyysisiä tai psyykkisiä rajoitteita.

Vaaratekijät

- ▶ Yksintyöskentely
- ▶ Liikennevahingot
- ▶ Liukastuminen, kaatuminen, kompastuminen
- ▶ Hoidettavan taholta: lyöminen, pureminen, toimenpiteiden vastustelu, epäluuloisuus (muistisairauteen ja mielenterveyshäiriöön liittyen)
- ▶ Omaisen tai ulkopuolisen taholta: käsiksi käyminen, uhkailu, epäasiallinen kohtelu tai häirintä, syytökset, valitukset, epäluuloisuus, työn hankaloittaminen
- ▶ Ryöstö tai pahoinpitely esim. levottoman taloyhtiön porraskäytävässä (esim. lääkelaukku saattaa olla houkutteleva saalis)
- ▶ Hoidettavan tai hänen omaisensa päihteiden käyttö

Työmatkatapaturmat

- ▶ Tärkein ryhmä työtaturmia kaikessa työssä
- ▶ Vakuutusyhtiö korvaa
- ▶ Työmatka on lyhin matka työpaikan ja kodin välillä sekä työaikana tapahtuva matka kun tehdään työasioiden toimittamiseksi, poikkeaminen esim. päiväkodissa on sallittua (ei sen sijaan ostoksilla tai asioilla)
- ▶ Työnantajan vakuutus ensisijainen kustannusten maksaja, huom. myös lääkehoito ja mahdolliset toimenpiteet, erikoislääkärin hoidon arviointi ja kuntoutus, hoitava lääkäri kirjoittaa E-lausunnon
- ▶ Liikenneonnettomuuksissa liikennevakuutusyhtiö

Liukastuminen ja kompastuminen

- ▶ Talviolosuhteet, pimeys
- ▶ Sopimattomat jalkineet? Erilaiset vaatimukset autossa, pihalla, porraskäytävässä ja sisällä
- ▶ Liukesteet ja nastat? Sopivat sisäjalkineet huonetiloissa ja pesutiloissa sekä nostotilanteessa?
- ▶ Kynnykset, kahvat ja muut muutostyöt hoidettavan asunnossa?
- ▶ Tilojen ahtaus ja apuvälineet, onko riittävästi tilaa nostolaitteille, rollaattoreille tms. muille apuvälineille
- ▶ Hissi? Käytävien ja oviaukkojen leveys?

Nostotapaturmat

- ▶ Kiire, ahtaus, liukkaus
- ▶ väsymys, nälkä, jano
- ▶ Kylmät lihakset esim. automatkan jälkeen
- ▶ Vanhus kaatuneena lattialle, miten toimitaan? Mistä apua?
- ▶ Aikaisemmin ko'operoiva hoidettava sairauskohtauksen vuoksi sekava, vastustelee, huitoo, lyö

Väkivallan uhalle altistuminen

- ▶ uhkailun tai fyysisen väkivallan kohteeksi joutuu vuosittain n 110 000 työntekijää
- ▶ ”kuuluu työn kuvaan” - poliisi, vanginvartijat, yövartijat, turva-ala, hoitoala
- ▶ ”satunnaista, yllättävää” - hotellit, kauppa, ravintolat, pankit, terveysasemat, sairaalat
- ▶ 500 korvataan työtapaturmina vuosittain
- ▶ 2 kuolemantapausta vuosittain

Miten väkivallan uhkaa torjutaan terveystarkastuksilla?

- ▶ väkivaltatilanteiden estäminen ei ole mahdollista terveystarkastuksilla
 - ▶ tietojen anto & ohjaus, koulutus
- ▶ uhkaa voi pienentää varautumalla
 - ▶ riskin arviointi, turvajärjestelyt
 - ▶ kaupan alalla KAURIS-ohjelma, sovellettavissa myös muille aloille
- ▶ henkilön soveltuvuutta voidaan arvioida työhönsijoitus- ja seurantatarkastuksissa
- ▶ työnkuvan muutoksia voidaan suositella

Tuula Putus /

Toimenpiteet

- ▶ Yksintyöskentelyn välttäminen riskikohteissa
- ▶ Hälytysjärjestelmät
- ▶ Ensiapuvälineitä mukaan tai autoon pikkutapaturmien vartalta
- ▶ Rokotukset kuntoon
- ▶ Jos pelkotiloja on tullut, niihin pitää suhtautua asiallisesti ja tarvittaessa siirtää työntekijä muuhun työhön
- ▶ Enemmän miehiä alalle?
- ▶ Soveltuvuustestit, vartijat???
- ▶ Vastaavia ongelmia esim. kehitysvammaisten laitoksissa, vankimielisairaaloissa, vastentahtoisen hoidon yksiköissä jne.

Kokemuksia kentältä

- ▶ Miten on toimittu?
- ▶ Hyviä (ja huonoja) kokemuksia?

